

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 11/2008 rd**

Berättelse från Finlands delegation i Europarådet om verksamheten i den parlamentariska församlingen 2007

Till utrikesministeriet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 maj 2008 berättelsen från Finlands delegation i Europarådet om verksamheten i den parlamentariska församlingen 2007 (B 8/2008 rd) till utrikesutskottet för beredning. De övriga fackutskotten har beretts tillfälle att lämna utlåtande till utrikesutskottet under vårsessionen.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ordförande för Finlands delegation i Europarådet Sinikka Hurskainen
- regeringssekreterare Heidi Manns-Haatanen och överinspektör Päivi Yli-Pietilä, social- och hälsovårdsministeriet
- specialplanerare Minna Piispa, justitieministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har i berättelsen tagit fasta på Europarådets kampanj mot våld mot kvinnor.

Kampanjen mot våld mot kvinnor

Europarådet har slagit fast att kvinnovåldet hör till de vanligaste kränkningarna av mänskliga rättigheter och har lagt fram en lång rad initiativ till hur problemet kunde lösas. År 2002 antog Europarådet rekommendationer om skydd mot kvinnovåld, och 2005 beslutade rådet på finländskt initiativ att effektivisera insatserna genom en paneuropeisk kampanj. I juni 2006 uppmanade den parlamentariska församlingen varje parlament att utse en kampanjansvarig och aktivt stödja kampanjen genom lagstiftning och budgetpengar och genom att godkänna nationella planer för att stoppa familjerelaterat våld mot kvinnor.

Riksdagens arbetslivs- och jämställdhetsutskott valde den 8 september 2006 riksdagsledamot Leena Rauhala till kampanjansvarig. Efter valet utsågs utskottets vice ordförande Jukka Gustafsson den 8 juni 2007 till uppdraget. Den kampanjansvarige har haft till uppgift att delta i planeringen av kampanjens parlamentariska dimension och ge akt på hur kampanjen genomförs.

Hösten 2007 bad den parlamentariska församlingen de nationella parlamenten att senast i april 2008 lämna en rapport om hur sju åtgärdskrav hade tillgodosetts. Kraven gällde att våld

mot kvinnor i nära relationer ska kriminaliseras i strafflagen, att fortsatt våld ska betraktas som försvårande omständighet vid straffmätningen, att det ska finnas tillräckligt med kvinnohus, att det ska vara möjligt att avhysa den våldsamma parten från parets gemensamma bostad, att rätten till rättegång inom skälig tid och skyddet för offren ska garanteras, att adekvata anslag ska avsättas för genomförandet av lagarna och att genomförandet av lagarna mot kvinnovåld ska bevakas. Samtidigt bad den parlamentariska församlingen parlamenten redovisa för de budgetmedel som avsatts för familjerelaterat våld under de senaste åren samt för målen och budgeten för 2008. Som mål för anslagen sattes minst en euro per invånare.

Med sin kampanj har Europarådet velat väcka regeringar, parlament och regionala beslutsfattare till medvetande om att de måste skrida till åtgärder för att stoppa våldet mot kvinnor. Syftet är att påverka attityder och styra resurser till insatser som ger konkreta resultat samt effektivisera kampen mot våld genom lagstiftning och nationella handlingsprogram. För Europarådets del avslutas kampanjen i juni 2008, men för medlemsländerna återstår mycket att göra innan problemet är åtgärdat. Inom Europarådet sitter man nu och funderar på nya åtgärder, t.ex. en konvention om insatser mot kvinnovåld. I Finland fortsätter kampanjstyrgruppen och kommunikationskampanjen året ut.

Kvinnor och familjevåld i Finland

I Finland är våld mot kvinnor inom familjen och i nära relationer ett verkligt problem. I relation till befolkningen dör 1,6 kvinnor per 100 000 kvinnor i våld per år, medan siffran är ungefär hälften mindre i de övriga nordiska länderna och merparten av de övriga länderna i Europa. Vid dödligt våld mot kvinnor är förövaren i ca 60 procent av fallen en familjemedlem och i ca 47 procent av fallen den andra parten i ett parförhållande (partner eller ex-partner). I närapå alla uppdagade fall har våldsförövaren varit någon som offret känt. År 2006 dog 35 kvinnor till följd

av våld; i 21 av fallen handlade det om våld i nära relationer.

Antalet uttryckningar till hemmen på grund av familjevåld har ökat under de senaste åren. Statistik visar att familjevåldet ökat med 47 procent och relationsvåldet med 38 procent från 1997 till 2005. När det gäller familjevåld är kvinnor offret i 79 procent av fallen och i fråga om relationsbetingat våld i 90 procent av fallen.

I den rapport som färdigställdes i april 2008 konstateras det att Finland ännu inte nått Europarådets mål t.ex. då det gäller att i strafflagen ta hänsyn till kvinnovåldets särdrag, erbjuda tillräckligt med tjänster, skydd och rättshjälp för offren eller avsätta budgetanslag för genomförande av lagarna.

Finland saknar speciallagstiftning om familjerelaterat kvinnovåld och det brister ordentligt såväl regionalt som kvantitativt i de tjänster som offren erbjuds. Invandrarkvinnorna är särskilt sårbara när de inte kan vara sig finska eller svenska och inte känner särskilt bra till vårt samhälle, vår kultur eller våra rättsskydds- och servicesystem. Det vi nu alltså borde satsa på för deras vidkommande är språkundervisning, integrering och bättre tjänster. Att våld mot kvinnor är fördömligt måste lyftas extra starkt fram i integreringen av invandrare.

Våldet mot kvinnor kostar samhället mycket. Enligt en undersökning från 2002 (Piispa & Heiskanen) rör det sig kring 91 miljoner euro per år. Det är inte bara behandlingen av misshandelsskador, rättegångskostnader och ställande av gärningsmannen till ansvar som ger upphov till kostnader, utan det kostar också att åtgärda de negativa sociala effekterna av våldet, såsom barnskydd och boende på kvinnohus. I uträkningen ingår inte kostnaderna för förlorad produktionsinsats. Kostnader blir större ju allvarliga misshandeln är.

I statsbudgeten finns inga särskilda anslag för att minska våldet mot kvinnor i familjen och i nära relationer. Under 2003—2007 fanns det 250 000 euro per år för kampanjen. För 2008 har Penningautomatföreningen beviljat Finska Befolkningsförbundet 300 000 euro för attitydkampanjen Hemfrid.

Det rikstäckande servicesystemet måste utvecklas för att kunna tillhandahålla parterna i familje- och relationsvåld tjänster och stöd oavsett bostadsort, understryker utskottet. Det som framför allt krävs är bättre preventiva arbetsmetoder och tjänster samt insatser för att hjälpa barn som varit med om familjevåld. Det är viktigt, menar utskottet, att vi med det snaraste får en 24-timmars telefonjour för offer för relationsvåld. Även rättssystemet behöver utvecklas för att man i lagstiftningen och rättspraxis ska identifiera och erkänna det återkommande mönster och det underkuvande som ofta är förknippade med våld mot kvinnor.

Behandlingen i riksdagen av kvinnovåld

Utskottet anser det vara ytterst angeläget att våldet mot kvinnor fås att minska. Därför har det varit helt på sin plats att utskottet varit med om att genomföra Europarådets kampanj och utsett en kampanjansvarig. Men det bör observeras att utskottets medverkan i kampanjer av detta slag hör till undantagen, eftersom utskottet saknar resurser för ändamålet. Enligt grundlagen ska utskotten bereda propositioner för behandling i plenum. Därför bör utskotten vara mycket restriktiva när det gäller medverkan i kampanjer, påpekar utskottet.

Arbetet för att minska våldet mot kvinnor berör flera ministeriers förvaltningsområden och det krävs stora insatser för att uppnå attitydförändringar. För att få fart på arbetet behövs det ett

brett, intensivt samarbete mellan en lång rad samhällsaktörer såsom ministerier, kommuner, frivilligorganisationer och massmedier. I riksdagen är detta en fråga inte bara för arbetslivs- och jämställdhetsutskottet utan också för bl.a. lag-, förvaltnings- och social- och hälsovårdsutskottet.

Med tanke på hur viktigt det är för kvinnans ställning och för jämställdheten att våldet mot kvinnor fås att minska, vill arbetslivs- och jämställdhetsutskottet fortsatt vara det samordnande organ som i riksdagen bevakar hur saken utvecklas. För att riksdagen ska kunna dryfta frågan ur ett sammantaget perspektiv och med hänsyn till alla förvaltningsområden bör regeringen lämna en redogörelse. Under riksdagsbehandlingen skulle alla berörda utskott kunna yttra sig och riksdagen formulera sin hållning utifrån en allsidig beredning.

Europarådets kampanj fick riksdagen och massmedierna att öppna ögonen för våldet mot kvinnor. Utskottet hoppas att kampanjen inte ruskade om bara riksdagen utan också ministerierna, kommunerna och frivilligorganisationerna så att de med större målmedvetenhet går in för att tillsammans få bukt med kvinnovåldet.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet meddelar

att det inte har något att anmärka med anledning av berättelsen.

AjUU 11/2008 rd — B 8/2008 rd

Helsingfors den 23 maj 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
medl. Susanna Haapoja /cent
Anna-Maja Henriksson /sv
Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vänst

Sanna Perkiö /saml
Paula Sihto /cent
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Jyrki Yrttiaho /vänst
ers. Krista Kiuru /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.